

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ПУРИЋ И Р. Б. ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представке бр. 27929/10 и 52120/13)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

15. октобар 2019. године

Ова пресуда је правноснажна, али може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Пурић и Р. Б. против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Одбора у саставу:

Georgios A. Serghides, *председник,*

Branko Lubarda,

Erik Wennerström, *судије,*

и Stephen Phillips, *секретар Одељења,*

после већања на затвореној седници одржаној 24. септембра 2019. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу две представке (бр. 27929/10 и 52120/13) против Републике Србије, које су Суду поднели, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”), држављани Србије, г. Свето Пурић (у даљем тексту: „први подносилац представке”) и Р. Б. (у даљем тексту: „други подносилац представке”), 6. маја 2010. године, односно 17. јуна 2013. године. Суд је самоиницијативно одлучио да другом подносиоцу представке одобри анонимност у складу са Правилем 47, став 4. Пословника Суда.
2. Првог подносиоца представке заступао је г. Р. Степановић, адвокат из Београда, док је другог подносиоца представке заступао г. В. Јухас Ђурић, адвокат из Суботице. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада”) заступала је њена бивша заступница, гђа. Н. Плавшић.
3. Дана 13. октобра 2016. године, Влади је достављено обавештење о притужбама у вези са чланом 5, став 3, док је остатак представки проглашен неприхватљивим у складу са Правилем 54, став 3. Пословника Суда.
4. Влада је уложила приговор на испитивање представке од стране Одбора. Размотривши приговор Владе, Суд га је одбацио.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

A. Специфичне околности предмета бр. 27929/10

5. Чињенице предмета се могу сумирати на следећи начин.
6. Подносилац представке је рођен 1954. године.
7. Дана 22. фебруара 2007. године, Окружни суд у Смедереву одредио је притвор подносиоцу представке због постојања сумње на примање мита и илегално поседовање оружја и експлозивних материја. Првобитно му је одређен притвор из следећих разлога: (а) ризика од ометања тока поступка вршењем притиска на сведоке и/или саоптуженог; и (б) тежине прописане казне и природе наводног кривичног дела.
8. Подносилац представке је од 11. септембра 2007. године био у притвору искључиво на основу тежине запређене казне и природе наводног кривичног дела. Суд се у свом образложењу, између осталог, позвао и на чињеницу да се кривично дело наводно дешавало током дужег временског периода и да је подносилац представке у релевантно време био декан Правног факултета у Крагујевцу. Подносилац представке је више пута оспоравао притвор, али је Врховни суд 18. септембра, 26. септембра, 25. октобра и 28. новембра 2007. године одбио његове жалбе.
9. Дана 14. децембра 2007. године, подносилац представке је пуштен из притвора.
10. Дана 5. јануара 2008. године, подносилац представке је поднео уставну жалбу, притужујући се да притвор који је трајао у периоду од 11. септембра до 14. децембра 2007. године није био оправдан.

11. Дана 22. децембра 2009. године, Уставни суд је утврдио да нема повреде права подносиоца представке на слободу и безбедност.

12. По свему судећи, кривични поступак још увек траје.

Б. Специфичне околности предмета бр. 52120/13

13. Чињенице предмета се могу сумирати на следећи начин.

14. Дана 3. новембра 2011. године, надлежни суд је одредио притвор подносиоцу представке због сумње да је сексуално злостављао дете. Првобитно му је одређен притвор из следећих разлога: (а) ризика од ометања тока суђења вршењем притиска на сведоке и/или суоптуженог; (б) ризика од понављања истог кривичног дела; и (в) тежине запређене казне и природе наводног кривичног дела.

15. Надлежни суд је у неколико наврата продужавао притвор подносиоцу представке. Значајно је да је у периоду од 18. јуна до 17. августа 2012. године подносилац представке био у притвору, у складу са одлуком од 15. јуна 2012. године, искључиво на основу тежине запређене казне и природе наводног кривичног дела. Суд се у свом образложењу, између осталог, позвао и на старост жртве, на чињеницу да се кривично дело наводно дешавало током дужег временског периода, да је подносилац представке живео у истом домаћинству са наводном жртвом и да је наводно такође претио жртви. Дана 22. јуна 2012. године, надлежни суд је потврдио ту одлуку.

16. Дана 17. августа 2012. године, подносилац представке је проглашен кривим за сексуално злостављање детета и осуђен је на девет година затвора.

17. У међувремену, дана 2. јула 2012. године, подносилац представке је поднео уставну жалбу, притужујући се да притвор у периоду након 18. јуна 2012. године није био оправдан.

18. Дана 23. маја 2013. године, Уставни суд је утврдио да нема повреде права подносиоца представке на слободу и безбедност.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

19. Релевантно домаће право изнето је у предмету *Лакатош и други против Србије* (бр. 3363/08, став 38, од 7. јануара 2014. године).

ПРАВО

I. СПАЈАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

20. Имајући у виду сличност предмета наведених представки, Суд сматра да је примерено да их испита заједно и да донесе јединствену одлуку, у складу са Правилем 42, став 1. Пословника Суда.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 5. СТАВ 3. КОНВЕНЦИЈЕ

21. Подносиоци представки су се притуживали да притвор од 11. септембра до 14. децембра 2007. године (у погледу првог подносиоца представке) и од 18. јуна до 17.

августа 2012. године (у погледу другог подносиоца представке) није био оправдан. Позивали су се на члан 5, став 3. Конвенције, који гласи:

„Свако ко је ухапшен или лишен слободе сходно одредбама из става 1, тачка (ц) овог члана ... мора имати право да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до суђења. Пуштање на слободу може бити условљено јемствима да ће се лице појавити на суђењу.”

А. Допуштеност

22. Влада је тврдила да су обе представке поднете неблаговремено. Што се тиче првог подносиоца представке, позивајући се на предмет *Винчић и други против Србије* (бр. 44698/06 и 30 других, од 1. децембра 2009. године), Влада је тврдила да дана 5. јануара 2008. године, када је први подносилац представке поднео уставну жалбу, уставна жалба није представљала делотворан правни лек, те да стога није требало да чека исход тог поступка. Што се тиче другог подносиоца представке, Влада је тврдила да, чак и после 7. августа 2008. године, уставна жалба није била делотворна у његовом предмету с обзиром на судску праксу Уставног суда у вези с тим питањем. Додала је да је представка другог подносиоца представке такође била неприхватљива на основу неисцрпљивања, јер је своју жалбу поднео Уставном суду само на основу одредбе Устава која одговара члану 5. став 1. Конвенције, а не на основу оне која одговара члану 5. став 3. Конвенције.

23. Подносиоци представки се нису сложили.

24. Суд констатује да је већ закључио да уставну жалбу начелно треба сматрати делотворним домаћим правним леком, у смислу члана 35. став 1. Конвенције, у погледу свих представки поднетих против Србије од 7. августа 2008. године (види горенаведени предмет *Винчић и други*, став 51.). Тачно је да је притвор пред суђење првог подносиоца представке укинут 14. децембра 2007. године. Због тога се од њега није захтевало да поднесе уставну жалбу. Ипак, с обзиром на то да је подносилац представке поднео уставну жалбу након што је Уставни суд постао оперативан (види *Цветковић против Србије*, бр. 17271/04, став 42, од 10. јуна 2008. године), те да је Уставни суд испитивао његов предмет мериторно, његова одлука мора бити узета у обзир (види, *mutatis mutandis*, предмет *Предић–Јоксић против Србије* (одл.), бр. 19424/07, став 23, од 20. марта 2012. године, и *Вујовић и Луна ДОО против Црне Горе*, бр. 18912/15, став 32, од 20. фебруара 2018. године). Оба подносиоца су поднела своје представке у року од шест месеци од дана доношења одлука Уставног суда у њиховим предметима. Суд, према томе, одбацује приговоре Владе у вези с тим.

25. Суд такође примећује да је други подносилац представке у својој уставној жалби, као и пред овим Судом, изјавио да притвор у периоду након 18. јуна 2012. године није био оправдан (видети горенаведени став 17.). Штавише, он се изричито позвао на судску праксу Суда у вези с тим питањем, посебно на предмете *Илијков против Бугарске* (бр. 33977/96, ставови 80–81, од 26. јула 2001. године) и *Јечуис против Литваније* (бр. 34578/97, став 94, ЕСЉП 2000-IX). Након што је покренуо суштински исто питање у земљи, други подносилац представке је пружио државним властима могућност коју

треба, у начелу, пружити државама уговорницама на основу члана 35. став 1. Конвенције. Приговор Владе у вези с тим се стога, такође, мора одбацити.

26. Коначно, Суд констатује да представке нису очигледно неосноване у смислу члана 35. став 3, тачка (а) Конвенције нити су недопустиве по било ком другом основу. Стога се морају прогласити прихватљивим.

Б. Основаност

27. Подносиоци представке су поновили своје жалбе (видети горенаведени став 21.).

28. Влада је навела да је притвор који је одређен подносиоцима представки у наведеним периодима био законит у смислу домаћег права, да су одлуке биле добро образложене и да трајање притвора одређеног подносиоцима представки није било претерано.

29. Суд се позива на своја општа начела према члану 5, став 3. Конвенције која се односе на право на пуштање на слободу до суђења (види *Бузађи против Републике Молдавије* [ВВ], бр. 23755/07, ст. 92–102, од 5. јула 2016. године, и *Ара Харутјунјан против Јерменије*, бр. 629/11, ст. 48–53, од 20. октобра 2016. године). Конкретно, власти морају дати образложење за притвор, без обзира на његово трајање (видети *Тасе против Румуније*, бр. 29761/02, став 40, од 10. јуна 2008. године). Надаље, иако је тачно да због посебне тежине и реакције јавности одређена кривична дела могу довести до друштвених немира којима се може оправдати притвор, ипак се тај основ може сматрати релевантним и довољним само под условом да је заснован на чињеницама које могу показати да би пуштање оптуженог заправо нарушило јавни ред (види *Летелие против Француске*, од 26. јуна 1991. године, став 51, серија А, број 207).

30. Суд констатује да је већ утврдио повреду ове одредбе што се тиче Србије у сличној ситуацији (видети *Лакатош и други против Србије*, бр. 3363/08, ставови 91–98, од 7. јануара 2014. године). Он сматра да, након што је прегледао сав материјал који му је достављен, Влада није изнела ниједну чињеницу нити аргумент који би могао утицати да дође до другачијег закључка у овом случају. Државни судови су оценили да је потребно да подносиоци захтева остану у притвору до суђења из прилично апстрактних и формалистичких разлога, позивајући се искључиво на тежину запређене казне и природу наводног кривичног дела (види горенаведене ставове 8. и 15.). Власти су тако продужиле притвор подносиоцима представки до суђења из разлога који се не могу сматрати „довољним” да оправдају трајање притвора.

31. Стога је дошло до повреде члана 5. став 3. Конвенције.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

32. Члан 41. Конвенције предвиђа:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

А. Одштета

33. Подносиоци представке су тражили EUR 60.000, односно EUR 4.000 на име нематеријалне штете.

34. Влада је оспорила те захтеве.

35. Јасно је да су подносиоци представке претрпели одређену нематеријалну штету проузроковану повредама њихових права из члана 5. Став. 3 Конвенције, коју би им требало надокнадити. Заснивајући процену на правичним основама, како то захтева члан 41. Конвенције, Суд зато првом подносиоцу представке додељује износ од EUR 180 (у односу на период од 11. септембра до 14. децембра 2007. године), а другом подносиоцу представке износ од EUR 120 (у односу на период од 18. јуна до 17. августа 2012. године).

Б. Трошкови и издаци

36. Први подносилац представке затражио је износ од око EUR 1800 на име трошкова насталих пред домаћим судовима, али није прецизирао износ трошкова насталих пред Судом. Други подносилац представке је затражио износ од око EUR 725 на име трошкова насталих пред домаћим судовима и исти износ за трошкове настале пред Судом.

37. Влада је оспорила те захтеве.

38. Према судској пракси Суда, подносилац представке има право на надокнаду трошкова и издатака само у оној мери у којој се покаже да су они стварно и нужно настали и да су разумни у погледу износа. То значи да је подносилац представке морао да их плати или буде у обавези да их плати, у складу са законском или уговорном обавезом, и они морају бити неизбежни да би спречили утврђене повреде или добили обештећење. Суд захтева да добије на увид довољно детаљне рачуне и фактуре како би могао да утврди у којој су мери горњи услови испуњени. С обзиром на то да је имао та документа у поседу, као и горенаведене критеријуме, Суд сматра да је разумно да подносиоцима представки досуди тражене износе.

В. Затезна камата

39. Суд сматра примереним да се затезна камата заснива на граничној каматној стопи Европске централне банке, уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Одлучује* да представке здружи;

2. *Проглашава* представке допуштеним;

3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 5. став 3. Конвенције;

4. *Утврђује*

(а) да Тужена треба да подносиоцима представки исплати, у року од три месеца, следеће износе, који ће бити конвертовани у валуту Тужене по стопи која се примењује на дан поравњања:

(i) износ од EUR 180 (сто осамдесет евра) првом подносиоцу представке, заједно са било којим порезом који се може наплаћивати у вези са нематеријалном штетом;

(ii) износ од EUR 120 (сто двадесет евра) другом подносиоцу представке, заједно са било којим порезом који се може наплаћивати у вези са нематеријалном штетом;

(iii) износ од EUR 1.800 (хиљаду осам стотина евра) првом подносиоцу представке, заједно са било којим порезом који се може наплаћивати подносиоцу представке у погледу трошкова и издатака;

(iv) износ од EUR 1.450 (хиљаду четиристо педесет евра) другом подносиоцу представке, заједно са било којим порезом који се може наплаћивати подносиоцу представке у погледу трошкова и издатака.

(б) да, од истека наведених три месеца до измирења, треба исплатити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке током периода неиспуњавања обавеза, уз додатак од три процентна поена;

5. *Одбацује* преостали део захтева подносилаца представки за правично задовољење.

Састављено на енглеском и достављено у писаној форми 15. октобра 2019. године, у складу са Правилем 77, ст. 2. и 3. Пословника о раду Суда.

Stephen Phillips

секретар Одељења

Georgios A. Serghides

председник